

СИНТАКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕКСТОЇДНИХ РЕЧЕНЬ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ СУЧАСНОГО ФРАНЦУЗЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Філоненко Н.Г.

Київський національний лінгвістичний університет

Специфіка перекладу сучасного французького художнього прозового тексту окреслюється сьогоднішніми літературними тенденціями, які наслідують показові ознаки постмодерну, для якого характерно використання різноманітних прийомів і стилістичних технік. Використання письменниками у сучасній французькій художній літературі текстоїдних речень – один з найяскравіших стилістичних авторських прийомів.

У періоді, який традиційно вважається поліпропозиційним реченням, чітко визначаються протазис та аподозис. У сучасному французькому художньому тексті завдяки епосі постмодерну період трансформувався у текстоїдне речення, яке набуває ознак тексту із власною внутрішньою особливою пунктуацією. Текстоїдне речення представляє мінітекст всередині цілого тексту з внутрішніми інтертекстуальними зв'язками. Отже, на відміну від періоду, структурно текстоїдне речення може мати більше, ніж дві виразно окреслені частини.

Текстоїдні речення складаються з пропозицій, об'єднаних однією гіпертемою, і містять значну кількість пар підмет + присудок. При дослідженні довжин речень сучасних французьких художніх прозових текстів нами були віднайдені одиниці підмет + присудок із кількістю до 68 пропозицій. При перекладі текстоїдних речень першочерговим завданням перекладача є збереження поліфонії і наративної перспективи, стилістичного плану структурування речення, а також підтримання авторської інтенції і стилю. Тому, дослідження і порівняння існуючих перекладів текстоїдних речень французького художнього прозового тексту близькоспорідненими та далекоспорідненими мовами сприяє систематизації прийомів і технік перекладу поліпропозиційних речень, а також ефективному практичному використанню виявлених засобів у подальшому.

Питання перекладу наддовгих структур не покидає фокус уваги вітчизняних і зарубіжних перекладознавців. Однією з проблем є невідповідність кількості синтаксичних одиниць у вихідному і кінцевому текстах, а саме скорочення (при членуванні наддовгого речення на кілька окремих), або природного збільшення обсягу тексту у залежності від жанру художнього тексту, що завжди має певні об'єктивні підстави [1]. В автоматизованому перекладі науково-технічних текстів часто спостерігається розбивка наддовгих речень на менші за обсягом, що є одним з адекватних рішень з метою рівноцінної передачі смислу [2]. Цей прийом є цілком виправданим, оскільки збереження смислу тексту є пріоритетним завданням при перекладі науково-технічних текстів. Однак, специфіка художнього перекладу вимагає збереження авторської стилістики та інтенції щодо синтаксичної організації тексту.

Крім великого обсягу і чималої кількості пропозицій текстоїдне речення французького художнього прозового тексту характеризується частим вживанням присудків у часових формах, які окреслює незавершеність, повторюваність, гомогенність, або тривалість дії, зокрема *Imparfait*, яка у наративному плані минулого у художньому прозовому тексті є проекцією *Présent*. Ця системна функція часової форми *Imparfait* дозволяє досягти ефекту “нашарування”, акумулювання дій у хронотопі й утворення об’ємної “глибини” ментального образу дії.

Крім специфічного стилістичного значення граматичних явищ, текстоїдним реченням притаманна особлива типографіка (курсив, напівжирний шрифт), яка допомагає авторам чіткіше розставити смислові акценти і маркувати мовлення та думки у невластне прямому мовленні персонажів. У разі збереження авторської типографіки у перекладах таким чином зберігається задумані автором голографічне нашарування думок персонажів і оповідача та відсутність кордонів між їхнім мовленням.

Аналіз перекладів роману М. Уельбека «*La Carte et le Territoire*», які здійснили Л.Г. Кононович (українською), G. Bowd (англійською) та F. Ascari (італійською) свідчить про наміри перекладачів наслідувати авторську інтенцію щодо обсягу та довжин текстоїдних речень. Л.Г. Кононович в українському перекладі у текстоїдних реченнях досяг збереження як меж одного речення, так і нашарування мовлення оповідача і персонажа. Так само перекладач зберігає авторську пунктуацію, використовуючи крапку з комою саме у тих місцях речення, як це передбачив автор. Відзначимо, що F. Ascari також використовує у перекладі італійською мовою крапки з комами саме там, де G. Bowd у перекладі англійською закінчує одне і починає інше речення. Отже, G. Bowd у перекладі англійською часто не зберігає межі текстоїдного речення і ділить таке речення на кілька окремих. Авторська логіка викладу інформації спонукає перекладачів до вживання унілатеральних роз’єднувальних знаків, таких як крапка з комою та крапка, при перекладах на мови різної спорідненості. Крім того, перекладачі врахували той факт, що М. Уельбек використовує крапку з комою для своєї авторської гри з текстом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Соотношение длины предложения в оригинале и переводе художественного прозаического текста / Кириллова М. Д., Яровенко Л. С., Воробьева Е. В. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». — Одеса, 2016. — № 20/2. — С. 133—136.
2. Коваленко А.Я. Науково-технічний переклад : [навч. посібник] / Алла Яківна Коваленко. — [вид. 2-е, виправ.]. — Тернопіль : Видавництво Карп’юка, 2004. — 284 с.
1. Houellebecq M. (2010). *La carte et le territoire*. Paris: Flammarion.
2. Уельбек М. (2013 (2012)). *Карта і територія* [пер. з фр. Л. Г. Кононовича]. Харків: Фоліо.
3. 9. Houellebecq M. *The Map and the Territory* / Michel Houellebecq. — Random House, 2014. — 304 p.

4. 10. Houellebecq M. La carta e il territorio / Michel Houellebecq. — Tascabili narrativa — Bompiani Giunti, 2011. — 389 p.
5.